

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ

॥ ത്രയോദശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസുതേ ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രയോദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമാദീനാം മാർഗേ വൃക്ഷാൻ വിവിധജന്തുജ്ജലാശയാംശ്ച
സപ്തജനാശ്രമം ച ദൂരതഃ പശ്യതാം പുനഃ കിഷ്കിന്ധായാം പ്രവേശഃ

ഋഷ്യമൂകാത് സ ധർമാത്മാ
കിഷ്കിന്ധാം ലക്ഷ്മണാഗ്രജഃ |
ജഗാമ സഹ സുഗ്രീവോ
വാലിവിക്രമപാലിതാം || 4.13.1 ||

സമുദ്യമ്യ മഹച്ഛാപം
രാമഃ കാഞ്ചനഭൂഷിതം |
ശരാംശ്ചാദിത്യസങ്കാശാൻ
ഗൃഹീത്വാ രണസാധകാൻ || 4.13.2 ||

അഗ്രതസ്തു യയൗ തസ്യ
രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ |
സുഗ്രീവഃ സംഹതഗ്രീവോ
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാബലഃ || 4.13.3 ||

പൃഷ്ഠതോ ഹനുമാൻ വീരോ
നലോ നീലശ്ച വീര്യവാൻ |
താരശ്ചൈവ മഹാതേജാ
ഹരിയുമപയുമപഃ || 4.13.4 ||

തേ വീക്ഷമാണാ വൃക്ഷാഞ്ച
 പുഷ്പഭാരാവലംബിനഃ |
 പ്രസന്നാംബുവഹാശ്ചൈവ
 സരിതഃ സാഗരംഗമാഃ ||4.13.5 ||

കന്ദരാണി ച ശൈലാഞ്ച
 നിർഭരാണി ഗൃഹാസ്തഥാ |
 ശിഖരാണി ച മുഖ്യാനി
 ദരീശ്ച പ്രിയദർശനാഃ ||4.13.6 ||

വൈദൂര്യവിമലൈസ്തോയൈഃ
 പദ്മൈശ്ചാകോശകുഡ്മലൈഃ |
 ശോഭിതാൻ സജ്ജലാൻ മാർഗേ
 തടാകാഞ്ചാവലോകയൻ ||4.13.7 ||

കാരണ്യൈഃ സാരസൈർഹംസൈ -
 റ്വഞ്ജുലൈർജലകുങ്കുടൈഃ |
 ചക്രവാകൈസ്തഥാ ചാന്യൈഃ
 ശകുനൈഃ പ്രതിനാദിതാൻ ||4.13.8 ||

മൃദുശഷ്ടാങ്കുരാഹാരാ -
 നിർഭയാൻ വനഗോചരാൻ |
 ചരതഃ സർവതഃ പശ്യൻ
 സ്ഥലീഷു ഹരിണാൻ സ്ഥിതാൻ ||4.13.9 ||

തടാകവൈരിണശ്ചാപി
 ശുക്ലദന്തവിഭുഷിതാൻ |
 ഘോരാനേകചരാൻ വന്യാൻ
 ദ്വിരദാൻ കുലഘാതിനഃ ||4.13.10 ||

മത്താൻ ഗിരിതടോത്കൃഷ്ടാൻ
 പർവതാനിവ ജംഗമാൻ |
 വാനരാൻ ദ്വിരദപ്രഖ്യാൻ
 മഹീരേണുസമുക്ഷിതാൻ || 4.13.11 ||

വനേ വനചരാംശ്യാൻയാൻ
 ഖേചരാംശ്വ വിഹംഗമാൻ |
 പശ്യന്തസ്ത്വരിതാ ജഗ്മുഃ
 സുഗ്രീവവശവർതിനഃ || 4.13.12 ||

തേഷാം തു ഗച്ഛതാം തത്ര
 ത്വരിതം രഘുനന്ദനഃ |
 ദ്രുമഷണ്ഡവനം ദൃഷ്ട്വാ
 രാമഃ സുഗ്രീവമബ്രവീത് || 4.13.13 ||

ഏഷ മേഘ ഇവാകാശേ
 വൃക്ഷഷണ്ഡഃ പ്രകാശതേ |
 മേഘസംഘാതവിപുലഃ
 പര്യന്തകദലീവൃതഃ || 4.13.14 ||

കിമേതജ്ഞാതുമിച്ഛാമി
 സഖേ കൗതൂഹലം മമ |
 കൗതൂഹലാപനയനം
 കർതുമിച്ഛാമ്യഹം ത്വയാ || 4.13.15 ||

തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ
 രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ |
 ഗച്ഛന്നേവാചചക്ഷേഥ
 സുഗ്രീവസ്തൻമഹദ് വനം || 4.13.16 ||

ഏതദ് രാഘവ വിസ്തീർണ -
 മാശ്രമം ശ്രമനാശനം |
 ഉദ്യാനവനസമ്പന്നം
 സ്യാദുമൂലഫലോദകം ||4.13.17 ||

അത്ര സപ്തജനാ നാമ
 മൂനയഃ സംശിതവ്രതാഃ |
 സപ്തൈവാസന്നധഃശീർഷാ
 നിയതം ജലശായിനഃ ||4.13.18 ||

സപ്തരാത്രേ കൃതാഹാരാ
 വായുനാചലവാസിനഃ |
 ദിവം വർഷശതൈർയാതാഃ
 സപ്തദിഃ സകലേവരാഃ ||4.13.19 ||

തേഷാമേതത്പ്രഭാവേണ
 ദ്രുമപ്രാകാരസംവൃതം |
 ആശ്രമം സുദുരാധർഷ -
 മപി സേന്ദ്രൈഃ സുരാസുരൈഃ ||4.13.20 ||

പക്ഷിണോ വർജയന്ത്യേതത്
 തഥാൻയേ വനചാരിണഃ |
 വിശന്തി മോഹാദ് യ്യേപ്യത്ര
 ന നിവർതന്തി തേ പുനഃ ||4.13.21 ||

വിഭൂഷണരവാശ്ചാത്ര
 ശ്രൂയന്തേ സകലാക്ഷരാഃ |
 തൂർയഗീതസ്വനശ്ചാപി
 ഗന്ധോ ദിവ്യശ്ച രാഘവ ||4.13.22 ||

ത്രേതാഗന്ധോഽപി ദീപ്യന്തേ
 ധുമോ ഹ്യേഷ പ്രദൃശ്യതേ |
 വേഷ്ടയന്നിവ വൃക്ഷാഗ്രാൻ
 കപോതാംഗാരൂണോ ഘനഃ || 4.13.23 ||

ഏതേ വൃക്ഷാഃ പ്രകാശന്തേ
 ധുമസംസക്തമസ്തകാഃ |
 മേഘജാലപ്രതിച്ഛന്നാ
 വൈധൂർയഗിരയോ യഥാ || 4.13.24 ||

കുരു പ്രണാമം ധർമാത്മം -
 സ്തേഷാമുദ്ദിശ്യ രാഘവ |
 ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രോ
 പ്രയതഃ സംഹതാഞ്ജലിഃ || 4.13.25 ||

പ്രണമന്തി ഹി യേ തേഷാ -
 മൃഷീണാം ഭാവിതാത്മനാം |
 ന തേഷാമശുഭം കിഞ്ചി -
 ച്ഛരീരേ രാമ വിദ്യതേ || 4.13.26 ||

തതോ രാമഃ സഹ ഭ്രാത്രോ
 ലക്ഷ്മണേന കൃതാഞ്ജലിഃ |
 സമുദ്ദിശ്യ മഹാത്മാന -
 സ്താനൃഷീനഭ്യവാദയത് || 4.13.27 ||

അഭിവാദ്യ ച ധർമാത്മാ
 രാമോ ഭ്രാതാ ച ലക്ഷ്മണഃ |
 സുഗ്രീവോ വാനരാശ്ചൈവ
 ജഗ്മുഃ സംഹൃഷ്ടമാനസാഃ || 4.13.28 ||

തേ ഗത്യാ ദൂരമധ്യാനം
തസ്മാത് സപ്തജനാശ്രമാത് |
ദദ്യശുസ്താം ദൂരാധർഷാം
കിഷ്കിന്ധാം വാലിപാലിതാം ||4.13.29 ||

തതസ്തു രാമാനുജരാമവാനരാഃ
പ്രഗൃഹ്യ ശസ്ത്രാണുഭിരീതോഗ്രതേജസഃ |
പുരീം സുരേശാത്മജവീര്യപാലിതാം
വധായ ശത്രോഃ പുനരാഗതാസ്ത്വിഹ ||4.13.30 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ത്രയോദശഃ സർഗഃ ||